

Folkehelseprogrammet i Aust- og Vest-Agder Nye mønstre – trygg oppvekst

KRISTIANSAND
KOMMUNE

Tverrfaglig, koordinert innsats til lavinntektsfamilier
Et forskningsstøttet innovasjonsprosjekt

Barnefattigdom i Norge er økende

I perioden fra 2000 til 2016 har andelen barn som lever i familier med vedvarende lavinntekt økt fra 4 prosent til 10,3 prosent på landsbasis.

Foreldrenes utdanningsnivå, inntektsnivå, helse og bruk av offentlige støtteordninger overføres mellom generasjoner.

Klar sammenheng mellom opplevelse av dårlig råd i familien og rusmiddelbruk, kriminalitet, mobbing og vold, samt lavere deltakelse på organiserte fritidsaktiviteter.

Ungdom med lav sosioøkonomisk status er oftere plaget med psykiske symptomer enn gruppen av ungdom med høy sosioøkonomisk status.

Lavinntekt og fattigdom

"Folk er fattige hvis de ikke kan oppnå – helt eller delvis – de livsbetingelsene som gjør dem i stand til å fylle vanlige roller, inngå i gjengse sosiale forbindelser og ellers oppføre seg slik det forventes av dem, i egenskap av være medborgere i samfunnet" (Townsend 1979).

Utenforskap

<https://youtu.be/tVYuf09PySM>

I Kristiansand

12 % av barn og unge i alderen 0-17 år i Kristiansand kommune, 2083 barn, bor i husholdninger med vedvarende lavinntekt.

Kommunen tilbyr tiltak gjennom flere ulike tjenester og sektorer.

I en studie utført i Kristiansand signaliserer brukere frustrasjon og maktløshet som følge av at ingen ser hele utfordringsbildet til familien, og at tjenester og sektorer i liten grad er koordinerte.

Barn i risiko for lavinntekt

- barn i husholdninger med enslig forsørger
- barn i husholdninger der hovedforsørger har lav utdanning
- **barn i husholdninger som mottar mer enn halvparten av samlet inntekt gjennom offentlige overføringer (dagpenger, sosialhjelp, uførepensjon)**
- barn i husholdninger uten yrkestilknyttede voksne
- barn i husholdninger med innvandrerbakgrunn

Hvordan har de det?

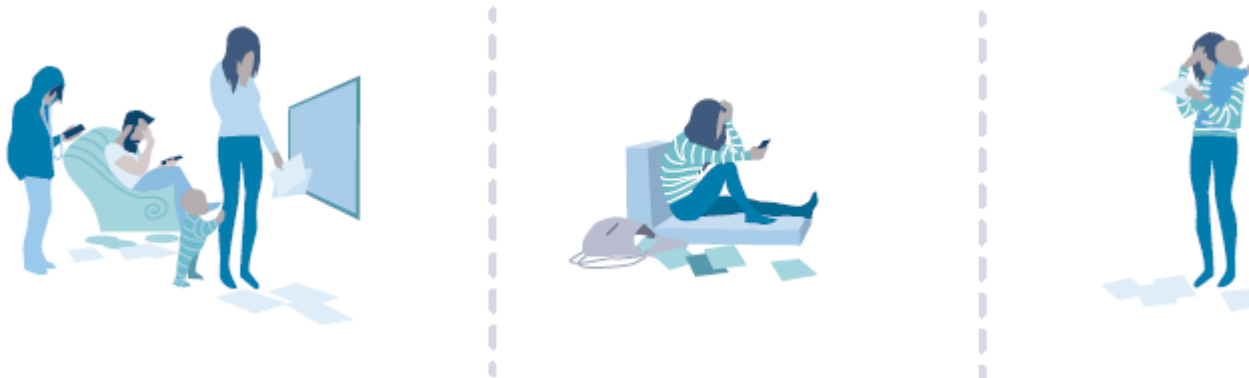
Å vokse opp i lavinntekt påvirker livskvalitet på nesten alle livsområder:

- Forhold til venner og familie
- Skoletrivsel
- Helseutfordringer
- Mobbing
- Negative/pessimistiske tanker om framtiden
- Bruker mer tid foran skjerm

Treffer jeg barn i familier med lavinntekt?

Generasjonsmønster

Barn som bor i husholdninger hvor det er økonomiske problemer under oppveksten har i stor grad det også som voksne.

Utfordring

Utfordringene familier som lever med vedvarende lavinntekt opplever er ofte sammensatte. **Barna opplever ikke ett problem, men flere samtidig.**

Svært få tiltak i Norge er *helhetlig tiltak* (flere instanser er inne med en koordinert og omfattende innsats mot hele familien.)

De fleste tiltakene er såkalte *kompenserende tiltak* (ferie- eller fritidstilbud, leksehjelp, tilskudd til kjøp av sportsutstyr og aktivitetskort.)

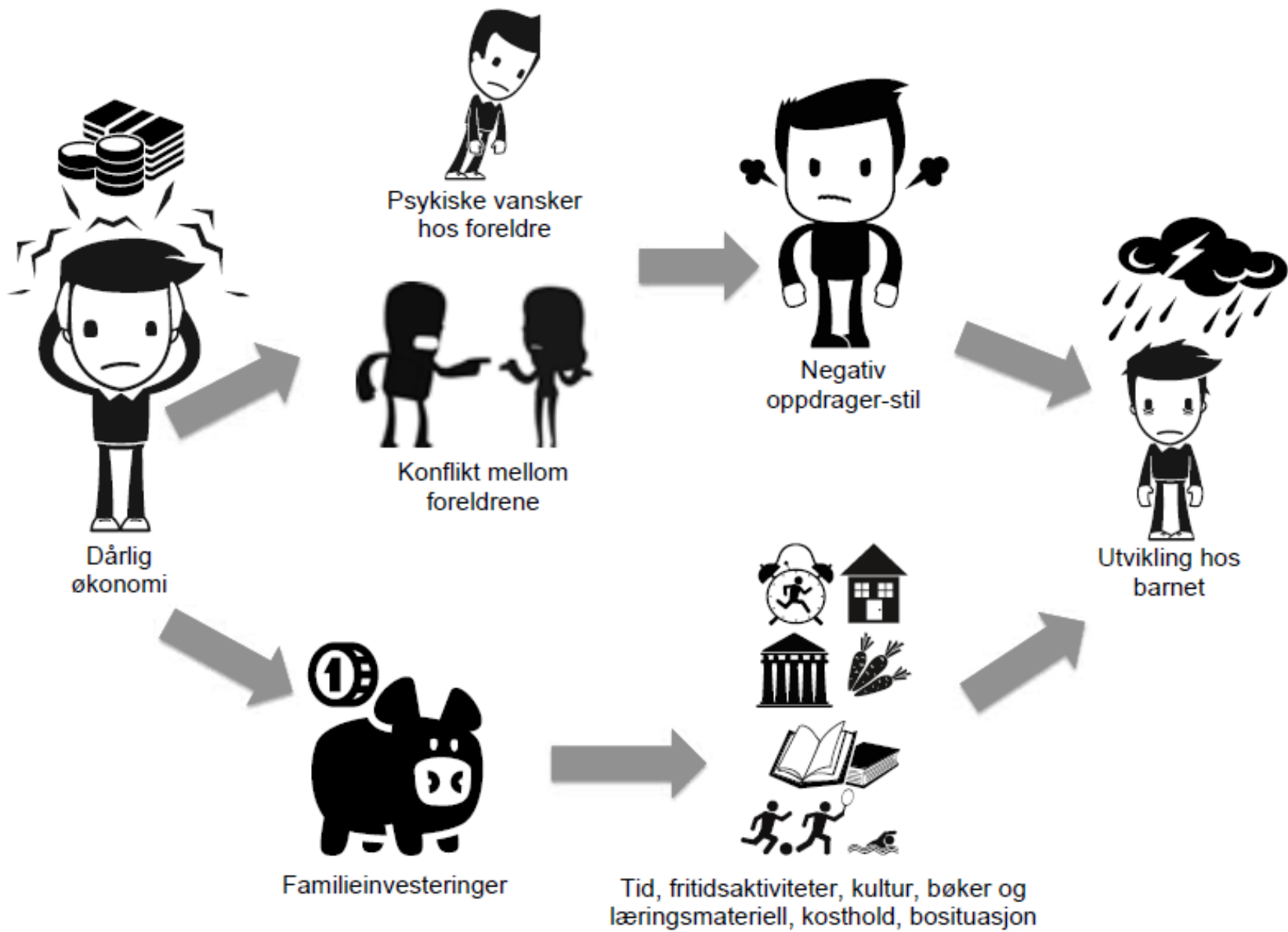
Tiltak er i liten grad rettet mot hele familien og bakenforliggende årsaker til at fattigdom går i arv over generasjoner.

Det finnes få studier, både nasjonalt og internasjonalt, som har foretatt en grundig evaluering av hvilken effekter koordinerte tjenester har.

Hva slags tjeneste er vi?

Kompenserende?

Helhetlig?

Figur 5. En illustrasjon av overføringsmekanismer fra dårlig økonomi til barns utvikling.

Hvordan kan jeg bruke familiestressmodellen i mitt arbeid?

Hva er Nye mønstre – trygg oppvekst?

En ny og forbedret måte å organisere tjenester på, tilpasset lokale behov og ressurser i kommunene.

Målsetning å bryte mønstre hvor lavinntekt og sosiale utfordring overføres fra en generasjon til en annen.

- Helhetlig og koordinert innsats
- **Familiekoordinator**
- **Familiens plan**

- Voksne og barn
- Over tid – 5 år
- Tett oppfølging

- Én kontaktperson inn til tjenesteapparatet
- Organisert i NAV

Familiekoordinator og Familiens plan

Målgruppe

Familier med barn og som har en inntekt mindre enn 60% av medianinntekt (lavinntekt).

Familiene i prosjektet har kontakt med en eller flere deler av det offentlige hjelpeapparatet.

Familiene har ulikt antall familiemedlemmer, ulik etnisitet og ulikt tjenestebehov i det offentlige hjelpeapparatet.

Satsingsområde i Folkehelseprogrammet i Agder

Nye mønstre er valgt som prosjekt for satsingsområdet *Sosial ulikhet i barn og unges psykiske helse / Barnefattigdom* i Folkehelseprogrammet i Agder.

11 kommuner i Agder deltar i satsingen: Songdalen, Tvedestrand, Audnedal, Lyngdal, Grimstad, Mandal, Marnardal, Lindesnes, Valle, Bykle og Kristiansand.

Satsingen er forespeilet 19 millioner til utprøving av modellen over 4 år gjennom Folkehelseprogrammet, i tillegg til tilskuddsmidler fra fylkesmannen.

I tillegg deltar Stavanger kommune i Nye mønstre – trygg oppvekst på egne midler.

350-400 barn og 150 – 170 voksne vil delta i satsingen.

En kontaktperson til tjenesteapparatet

Tverrfaglig og tverrsektoriell samhandling rundt deltakerfamiliene gir et helhetlig tjenestetilbud.

Familiekoordinator organiserer innsatsen rundt hele familien, og skal se hele familiens behov under ett.

Organisert i NAV, tett samarbeid med andre sektorer og tjenester.

Effektmål

- Flere familier med levekårsutfordringer får koordinerte tjenester
- Færre barn i kommunene vokser opp i lavinntekt
- Mønsteret med negative generasjonsoverføringer er brutt: Barn i familiene som deltar i prosjektet gjennomfører videregående skole innenfor normert tid og er i arbeid som voksne.

Resultatmål

- Barn, unge og foreldre i deltakerfamiliene opplever bedre psykisk helse og livskvalitet.
- Barna deltar i fritidsaktiviteter og sosiale sammenhenger med andre jevnaldrende.
- Barnas skoleprestasjoner bedres.
- Antall barn og unge i prosjektet som vokser opp i boliger som er trangbodde eller har dårlig standard er redusert. Barna bor i et stabilt miljø over tid.
- Foreldrene er i arbeid eller arbeidsrettet aktivitet.
- Familiens økonomiske situasjon er oversiktlig, forutsigbar og håndterbar.

Resultatmål

- Utvikle en metode som kan implementeres i ordinær drift.
- Økt samhandling mellom sektorer i kommunene for å sikre sammenhengende, målrettede tjenester til målgruppen og en effektiv innsats.
- Gjennom prosjektet skal sektorenes kjennskap til hverandres tjenester og tilbud til målgruppa, også frivillige organisasjoners tilbud, økes.

Hvordan

- **Kartleggingsverktøy for voksne og barn**
- Tett oppfølging med hjemmebesøk
- Ansvarsgruppemøter
- Samarbeidsmøter
- Kontorsamtaler
- Praktisk oppfølging av voksne og barn
- **Feedback Informerte tjenester**

Familiekoordinatorer bruker **Familiens plan** for å koordinere den tversektorielle innsatsen til familiene.

Forskningstøttet innovasjonsprosjekt

Samarbeid med forskningsmiljøer om å utvikle og evaluere prosjektet.

Familiekoordinator følger familiene med systematisk kartlegging ved oppstart og årlig knyttet til en rekke levekårsindikatorer, livskvalitetsmålinger og måling av mestringstro.

Det legges strukturer for gjennomføring av registerdatastudie 15 år etter familiene har avsluttet deltakelsen i prosjektet for å finne ut om deltakelse i prosjektet har effekter på lang sikt.

Familiens plan

Familiens plan Familien **felles navn**

Familiens medlemmer:

+	Navn	Relasjon	Fødselsdato	Telefonnummer	Epost

Samarbeidspartnere:

Navn	Funksjon	Telefonnummer	Epost	Postadresse

Samtykke signert:

Planen gjelder for perioden:

Hvordan får vi tjenester til å henge sammen?

*«Du har kommet rett
- jeg skal vise deg hvor
du skal.»*

Feedback Informerte tjenester

CORS: Skala for endringsvurdering

Meg selv
(Hvordan jeg har det)

 |-----|

Familien
(Hvordan jeg har det i familien min)

 |-----|

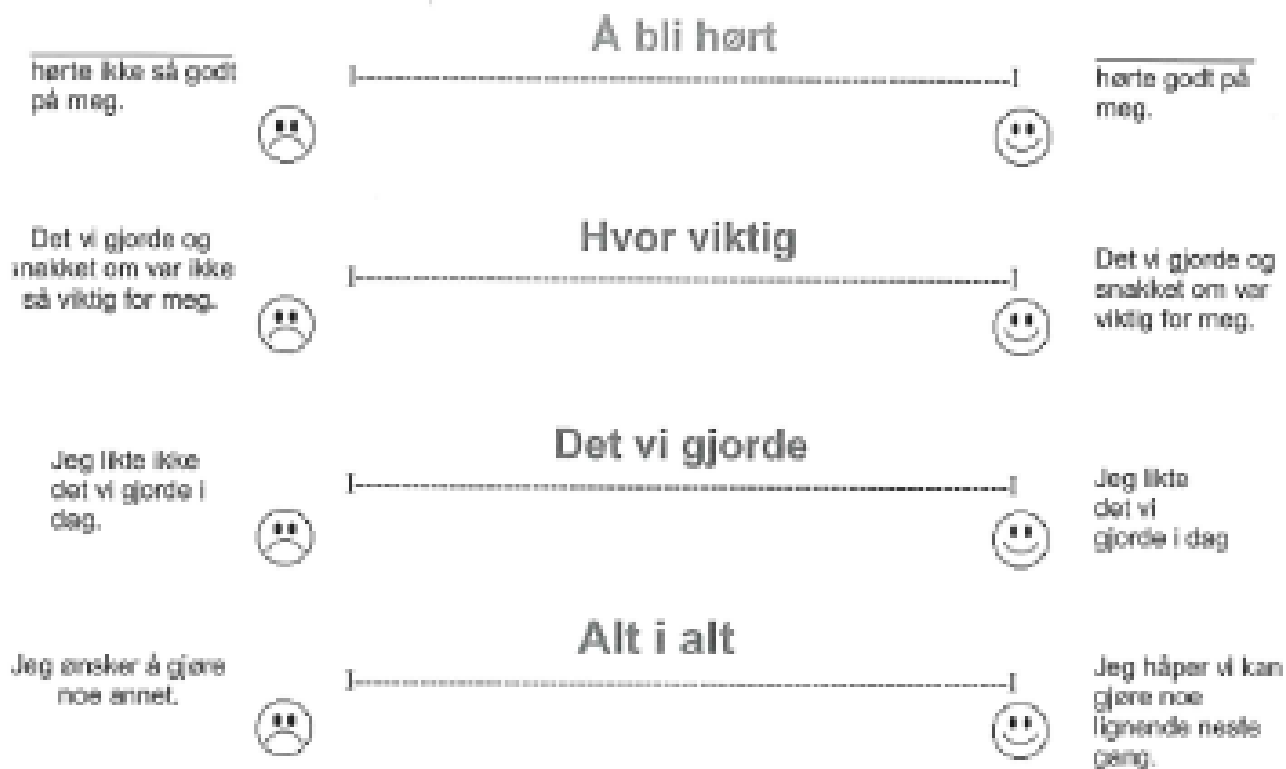
Skolen
(Hvordan jeg har det på skolen)

 |-----|

Alt i alt
(Hvordan jeg har det alt i alt)

 |-----|

CSRS: Skala for samtalevurdering

Mer om FIT?

<https://www.napha.no/fit/>

Hva er viktig for deg?

Oppstart: Kaos, praktiske oppgaver, hjelp til å beskrive behov. Skåne barna. Vil i jobb! Avklaringer, «opprydninger».

Barn og unge: Fritid og bursdag. Innenforskap, deltakelse, aksept. Identifisere og sette ord på behov.

Samarbeid med frivillige organisasjoner

Frivilliges innsats som en del av en større helhet og en koordinert innsats. Trygghet for frivillige å vite at det er et **tilgjengelig** hjelpeapparat som er involvert, at de kjenner til familiekoordinator og dennes ansvarsområde.

Jeg må bare skrive en liten mail til deg å takke for den grundige og gode jobben du gjør både overfor de frivillige, men også for familien. De frivillige opplever at det kan være utfordrende og vanskelig å vite hva de kan gjøre slik at både mor, men selvfølgelig hovedsakelig barna får det best mulig. Dine kjappe og gode tilbakemeldinger er både oppklarende og inspirerende. Takk!

:

Samarbeidet med NAV v/ familiekoordinator har etter mitt skjønn fungert forbilledlig. Opplegget betyr et tilgjengelig nettverk, fokus på å vurdere tiltak og ressurser helhetlig, og muligheter for et effektivt og meningsfullt samarbeid til beste for familien.

**Familiekoordinator*s holdning og praktiske tilnærming har i stor grad bidratt til det. Kontakten mellom samarbeidspartene styrkes, forventninger avklares, misforståelser kan unngås, og avgjørelser kan tas raskere.*

Tverretatlig systembygging for effektiv kontakt og samarbeid innen "hjelpeapparatet" og med familien, fokus både på foreldre (i dette tilfellet mors) og barnas behov, samt muligheten til å vurdere/kople inn ulike instanser, både offentlige og frivillige, er et konsept som NAV etter mitt skjønn bør videreutvikle.

Hvorfor er det så vanskelig å snakke om økonomi?

Hva spør vi om?

Hva er familiens inntekter? Arbeidsinntekt, overgangsstønad, dagpenger, AAP (arbeidsavklaringspenger), sykepenger, lån/stipend.

Bosituasjon, leie, eie eller kommunal bolig.

Har familien krav på bostøtte; <https://husbanken.no/bostotte/kan-jeg-faa-bostotte/>

Er startlån aktuelt; <https://www.husbanken.no/startlaan/hvem-kan-faa/>

Enslig forsørger: Har vedkommende søkt utvidet barnetrygd?

<https://www.nav.no/no/Person/Skjemaer-for-privatpersoner/skjemaveileder/vedlegg?key=31270>

Enslig forsørger: Overgangsstønad, personen kan ha krav på dette om vilkårene er oppfylt:

<https://www.nav.no/no/Person/Familie/Enslig+mor+eller+far/overgangsst%C3%B8nad>

Har familien krav på gratis / redusert foreldrebetaling i barnehage/SFO/kulturskole?

Fritidsaktiviteter til barn og unge?

ALLEMED.NO

Ønsker du å få flere barn og unge med i fritidsaktiviteter?

Da har du kommet til riktig sted!

ALLEMED er et gratis verktøy som skal gjøre det lettere for deg å inkludere alle barn og unge i fritidsaktivitet, uavhengig av familiens økonomi. Verktøyet brukes til å skape diskusjon og finne gode løsninger på hva dere kan gjøre for å få alle med. Bli med og gjør en forskjell!

«Å vokse opp i fattigdom handler ikke bare om å få muligheten til å være med i fritidsaktiviteter. Det handler også om å få lov til å være et bekymringsløst barn.»

Røde kors: Barn i fattigdom

Mer informasjon:

<https://www.kristiansand.kommune.no/tryggoppvekst>

Ta gjerne kontakt:

Kristine Løkås Vigsnes

Telefon: 481 51 622

E-post: kristine.vigsnes@kristiansand.kommune.no